

L'home que escoltava les queixes i les alegries dels arbres al bosc de les Gavarres

Oficis ancestrals per a futurs possibles · Professions que recullen l'herència mil·lenària i proposen alternatives per al demà

Continuem amb la sèrie de perfils d'oficis ancestrals per a futurs possibles, professions que recullen l'herència mil·lenària i proposen alternatives per al demà. Eloi Madrià viu entre el bosc i les pàgines dels llibres que edita juntament amb el seu germà Àngel a l'editorial Gavarres de Cassà de la Selva, on fan realitat revistes i llibres de patrimoni i memòria oral. L'Eloi és bosquetà, una persona que habita i treballa el bosc, en aquest cas com a pelador de suro, un material que després servirà per a fer sobretot taps per a ampolles de vins i caves. Fa més de vint-i-cinc anys que es dedica a entrar al bosc i a dialogar-hi. Els focs d'aquests darrers dies al massís de les Gavarres tornen a professions com la seva tot el protagonisme que mereixen. L'abandonament dels boscs es deu a l'abandonament dels masos i la pèrdua de la majoria de professions que permetien un vincle amb aquest ecosistema.

Com hem d'habitar el bosc?

L'arribada del butà, entre els anys cinquanta i seixanta, representa l'abandonament dels boscs. Els flequers o els rajolers ja no necessiten fusta per a fer foc. Era la branqueta de pi per als qui feien pa i les feixines de bruc per als ceramistes. Quan recula, la gent també se'n va dels masos. Aquest abandonament és molt perillós perquè normalment els masos tenien conreus a la vora i ara aquests conreus són boscos. Una cosa és l'ecologisme i una altra l'ecologia. D'arbres, se n'haurien d'eliminar molts: s'haurien de deixar només els que es destaquen més,

els més grossos. Amb el temps, aquests mateixos arbres van eliminant el sotabosc. Llavors vas afavorint el mosaic de petits conreus, d'arbres de ribera. Si no hi ha gestió, aquest bosc de sisena generació –com fa anys que avisa Marc Castellnou– pot ser devastador. Sempre s'ha dit que els focs s'apaguen a l'hivern. I sempre fem tard.

Ara el bosc és per a anar-hi a caminar el diumenge?

El 94% de les Gavarres i l'Ardenya és de propietat privada, hi ha un 3% que és de l'administració. Culturalment, la gent ha anat a bosc. L'ús del bosc està bé, però hem de saber que el bosc és fràgil, potser més que no pas la sorra de la platja, que pot resistir més gent. No per a menjar-hi pipes i deixar-hi cigarretes, és clar. El bosc és més sensible. Quan els patronats de turisme diuen: "Entreu-hi, entreu-hi, que veureu els pous de glaç en quin estat estan." Això no és un espectacle! És anar a veure una vida que hi havia hagut.

L'Eloi Madrià és pelador i viu a Cassà de la Selva. (Fotografia: Adiva Koenigsberg)

Quins records teniu de les primeres vegades que vau anar al bosc?

La meua família no venia de la cultura del bosc. Tot i que aquí tothom va a caçar bolets. "Anar a bosc" sempre m'ha atret. No serveixo per a treballar en una oficina. Recordo que va ser l'any 1979 o el 1980 quan Jaume Bel, que era un home contundent, em va dir: "L'avi Lloques arrossega socs amb un matxo." Jo, en aquella època, em dedicava a fer fotografies i hi vaig anar per a documentar-ho. I vaig redescobrir un món. Vaig veure que allò que es deia de "qui va a treballar a bosc és perquè no sap fer res més" no era veritat. Vaig veure com aquella gent tenia una cultura fantàstica.

Com descriuríeu la cultura de bosc?

Els pagesos van mantenir les eines dels romans fins fa setanta anys o vuitanta. Treballaven amb unes eines que eren com les dels romans. A partir de llavors va canviar tot amb una rapidesa impressionant. Les persones estem arrapades a la terra, crec que aquesta sensació d'arrelament sempre l'he tinguda.

Com mireu els arbres en particular i el bosc en general?

En el món del suro has de demanar consentiment a l'arbre. Hi comences una espècie de dansa, de festeig. Te'l mires perquè et passi informació. No és que parli amb els arbres, sinó que els sé interpretar. És important d'escoltar-los per a fer aquesta petita intervenció quirúrgica que és el fet de pelar-los. Li fas la pregunta i, a partir d'aquí, cruix d'una manera o d'una altra. Si es deixa pelar o no, t'ho dirà. Si ell no marxa, vés-te'n tu.

L'Eloi Madrà pelant suro a les Gavarres. (Fotografia: Adiva Koenigsberg)

Com interpreteu la resposta de l'arbre?

És el so. Ha de ser un cruixir agut. Tots hem plorat de tristesa i d'alegria. Amb dècimes de segon sé si va per un costat o per un altre. Si no fas cas del so, li arrancaries l'escorça, la futura pela, o el suro futur. A la Fira del Suro, hi posem un micro i se n'amplifica el so. Si et diu que no vol ballar, no balles. Això seria tenir respecte per l'arbre. L'arbre és l'actor més important dins el món del suro. Sense l'arbre no hi ha la panna, el taper no podria fer taps per al celler.

Quant de temps triga a tornar a produir suro?

A la zona mediterrània, quinze anys. A la zona atlàntica, vuit o deu. Allà és molt més ràpid. Aquí el suro és més dens, va millor per a vins. En canvi, el més flonjo va millor per a caves. La zona de les Gavarres té un suro de molta qualitat. Els romans ja utilitzaven el suro de les Gavarres per a fer calçat o els taps de les àmfores. Ara hi ha hagut una reculada en l'ús del suro: abans, quan anaves al cinema, veies que s'insonoritzava la sala amb planxes de suro.

Hi ha molta gent que s'hi dedica?

Les escoles forestals fan formacions vinculades a l'extracció de suro, tot i que es decanten més per la motoserra. La destral, a poc a poc, va guanyant protagonisme. Moltes persones del Magrib obtenen el carnet de peladors i es dediquen a pelar. Ara, ja et dic que molts d'ells en saben més que no pas els professors! Hi ha futur. No estic d'acord a anar a fer quilos i prou, crec que s'ha de tenir respecte per l'arbre. L'arbre és molt generós, no se'n pot abusar mai. Sovint es va massa de pressa.

Hi ha mentalitat extractivista?

Sí. Però hi ha relleu conscient. A Cantallops hi ha una colla de llevaires. Allà en diuen *llevar*, amb una picassa, que és una destral molt estreta, que un ferrer d'Agullana fabrica. Costa trobar ferrers que facin aquestes eines.

Eloi Madrià tocant suro al seu editorial de Cassà de la Selva. (Fotografia: Adiva Koenigsberg)

També teniu una editorial. Quin vincle hi ha entre totes dues professions?

A l'editorial parlem de tradicions, d'aquest món que s'acaba, però que encara perviu.

Indirectament, molts dels temes que hi tractem, encara que siguin musicals o artístics, tenen una vinculació amb el bosc o amb el món rural. Si parlem del goig, parlem de la gent jove que el canta.

Aquí també organitzeu el cicle Art&Gavarres de 'land art'?

Sí, és un festival internacional efímer de *land art*. El tema és poder exposar en un espai amb esperit crític i respecte per l'entorn. Normalment, la gent fa servir el suro perquè està molt vinculat amb l'entorn.

Creieu que la tradició també s'ha de transgredir?

Sempre dic que perdem l'instint animal. Crec que tot ha de ser viu, però que no hem de perdre la resiliència d'abans i el fet de saber lluitar per allò que volem. Com amb la llengua.

Publicat a: Vilaweb, 12 de juliol de 2026

Font del document: <https://www.vilaweb.cat/noticies/lhome-que-escoltava-les-queixes-i-les-alegries-dels-arbres-al-bosc-de-les-gavarres/>